

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm V. Cæterùm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

gatum sit per Bullas & responsa Pontificum posteriorum, vt videre est apud Rodriquez tom. 1. a. 4. Sanchez cit. c. n. 27. Verum quod attinet ad Episcopos harum regionum, duas habeo causas, ob quas hæreticos etiam extra forum iudiciale absoluere possint. Prima est ac præcipua, extendens se ad hæreticos etiam notorios, frequentia casuum, quia quotidie tales veniunt ac recipi debent, vt ab hæresi non iudicialiter, sed pro cōscientiæ foro absoluantur, quacum frequentia adiunctū est impedimentū adeundi Papam ob loci distantiam & alias causas, vt non tantum æquum, sed necessarium sit, talem absoluendi potestatem Episcopis relinqui, cum alioquin conuersio hæreticorum, & Ecclesiæ augmentum impediretur. Altera, quia vt supra dixi, Episcopi in Germania funguntur officio inquisitorum, sed hos posse hæreticos saltem occultos pro foro conscientiæ absoluere docet Toletus lib. 4 c. 4. n. 7. & fatetur esse probabile Sanchi. n. 3.

¹¹ Dico II. Probabile est, quod Episcopi in Germania, vbi cum hæresi infamia iuris iuncta non est, cum clericis in hæresin lapsis, si ea abiurata Ecclesiæ restituti sint, post peractam pœnitentiam dispensare possint, vt in ordine ministrare, ad ordines altiores & beneficia promoueri queant. Ita indicat hic Gl. §. de adult. & docui lib. 1. tr. 5. p. 5. c. 4. n. 2. contra Farin. §. 5. Sanchez lib. 2. c. 25. & alios, existimantes hæresin per se iunctam esse irregularitati solo Papa dispensabili.

¹² QVÆRITVR IV. An Episcopus dispensare etiam possit cum clerico, si plura crimina concurrant, vt si adulterium & incestum commiserit, vel si clericus religionem professus à fide etiam apostatarit: etenim apostata à religione, qui exuto habitu in excommunicationem incidit, à Prælato suo ordinario, si nil aliud obtet, absolui ac restitui potest, cum casus Papæ reseruatæ non sit, tradit Tuschus litera A. concl. 425. Farin. cit. q. 192. §. 4. n. 19. Responsio est affirmatiua cum Felino n. 7. ex doctrina Bartoli in l. 2. ff. de verborum oblig. Angelus instit. de actionib. §. omnium, vbi aiunt, quod habens facultatem legitimandi

spurius & incestuosus, possit legitimare natum ex adulterio & incestu simul, quia appellatione simplicium in materia fauorabili, qualis est gratia & priuilegium, veniunt etiam mixta. Hac tamen moderatione adhibita, vt tanto grauior requiratur causa ad dispensandum cum tali criminoso, quanto grauior est deformitas plurium simul iunctorum criminum.

NOTANDVM III. Si crimen per priuationem vel depositionem sufficienter punitum sit, tum Clericus actualiter degradari, & curiæ seculari tradi non debet, verum si tam enorme commiserit, aut in commissio graui crimine contumax persistat, tunc depositum ac realiter degradatum iudici seculari Ecclesia relinquere potest puniendum, vt dicam infra c. 10.

CAPITVLVM V.

Cæterum.

PARAPHRASIS.

Si Ecclesia aliqua v.g. Monasterium quibusdam prædia concessit in feudum, & inter vasallos controuersia oriatur circa feudum, tum ordinarius Iudex v.g. Episcopus se immiscere non potest, sed quæstio illa feudalis coram domino feudi, qui in casu nostro est Abbas, agitari debet, dummodò actor ibi iustitiam consequi possit, alioquin Ordinarius loci adiri poterit.

SUMMARIVM.

1. Dominus feudi ordinariam habet iurisdictionem, si inter vasallos orta sit controuersia feudum ab ipso acceptum concernens.
  2. Vt autem domino feudi iurisdictione competat, duo requiruntur, scilicet vt controuersia sit super feudo, & uterque in gantium agnoscat se vasallum, alias ad ordinarium iudicem recurri debet.
- Si vasallus cum domino feudi contendat,*

tum de controuersia hac feudali pares Curia cognoscent.

3. Si iustitia apud dominum feudi impetrari non possit, ad ordinarium iudicem ipsius rei conuenti accedi potest.
4. Idem subinde est dominus feudi & iudex ordinarius, qui si supremus sit, & iustitiam non administrat, deuolutio fit ad ecclesiasticum iudicem; si autem sit iudex inferior, defectum is supplebit, & iustitiam administrabit, vel ad eam administrandam domini feudi compellet.
5. Sede Episcopali vacante contra Capitulum actio coram domino feudi institui potest in causa feudali.
6. Controuersia super iure emphyteutico non deferitur ad dominum emphyteuseos, nisi simul habeat iurisdictionem super istis bonis.

NOTANDVM I. Dominus feudi ordinariam habet, quippe à lege concessam, iurisdictionem, si inter uasallos eius quæstio orta sit, quæ feudum ab ipso acceptum concernat. Ita habetur lib. 2. Feudorum constitut. Imperialem, §. Præterea, de prohibita feudi alienatione per Frideric.

2 Duo autem requiruntur, ut domino feudi iurisdictione competat. Primum, ut controuersia sit super feudo seu iure feudali, ita ut ex legibus feudorum lis decidenda sit. Secundum, ut uterque litigantium agnoscat se uasallum, uti bene hic Decius n. 11. Si autem non uasallus cum uasallo contendat, tum ad ordinarium iudicem (si iste diuersus sit à domino feudi) recurri debet, uti colligitur ex lib. 2. feudorum, tit. 27. de pacetenenda, §. Si duo. Si denique uasallus cum domino contēdat de feudo, seu in causa feudali, tum pares Curia cognoscere debēt, cit. constitutioni imperiali, & docet Gl. hic, ver. quam diu, Abb. n. 11. Rosenthal de feudo c. 12. concl. 2.

3 **NOTANDVM II.** Si iustitia apud dominum feudi impetrari non possit, seu propter rebellionem uasalli, seu propter negligentiam, aut malitiam domini, tum ad ordinarium iu-

dicem ipsius rei conuenti accedi potest. Ita Gl. & tradunt DD. in Constit. cit. §. Præterea, Abb. hic n. 5. Dec. n. 3. Vbi generalē regulam tradunt, si inferiori per specialem legem aut præscriptionem competat iurisdictione, excluso ordinario, tum propter inferioris defectum, si vel nolit, vel non possit exequi iustitiam, deuolui iurisdictionem ad ordinarium, ut dixi c. irrefragabili, 3. §. Excessus, de offic. Ordinarij.

Interdum verò idem dominus feudi est etiam ordinarius iudex, qui si supremus sit, eo negligente iustitiam administrare, ad ecclesiasticum iudicem fit deuolutio, c. ex trāmissio, 6. de foro competente, & Felin. c. cum uenissent, n. 5. Sin autem subalio superiore constitutus, tum is defectum supplebit, iustitiamque administrabit, ut Abb. monet, n. 2. vel compellet dominum feudi ad iustitiam exercendam secundum Gl. l. c. & uideri potest Rosenthal cit. concl. 2. n. 9. & seq.

Exemplum. Si contra Monasterium vel Abbatem eius, actionem quis instituere uelit, ordinariē eum conuenire debet coram iudice Ecclesiastico, uidel. Episcopo, si Prælati exemptus non est. nam actor forum rei sequi debet l. ult. C. ubi in rem actio. Excipitur tamen, si Monasterium bona feudalia habeat, & eorum ratione controuersia sit, v. g. inter Monasterium & subditos eius temporales, qui se indebitis collectis grauari, aut iuribus emphyteuticis, quæ super feudalijs bonis habent, spoliari conuerunt, aut si controuersia sit Monasterio cum Nobili, Barone &c. super finibus feudalium bonorum, aut adhærente iure collectandi, piscandi, venandi &c. his casibus controuersia deferri debet ad dominum feudi, qui est Imperator seu Camera imperialis, si Monasterium Cæsareum seu Cæsari subiectum sit immediatē in temporalibus: sin autem feudum immediatē sublit alteri Principi, siue exempto ab Imperio v. g. Austriaco, siue non exempto v. g. Duci Bauarico, tum controuersia ad eius tribunal deferri debet. Quod si verò in eo iustitia non administratur, tunc si Princeps Imperatori subie-

b 2   Etus

Etus sit, ad Cæsareum tribunal res denique deferetur. Sin autem Princeps ille exemptus sit ab Imperatore, tum causa deuoluetur ad Ordinarium monasterij, qui est Episcopus, Generalis Ordinis, vel deniq; Papa.

5 QVÆRITVR I. Vtrùm Sede Episcopali vacante contra Capitulum Cathedralē actio coram domino feudi institui possit in causa feudali. Respond. Affirmatiuè apud Gaill lib. 1. obseru. 30. quia ad Capitulum Sede vacante deuoluitur omnis Episcopalis iurisdictione tum spiritualis tum temporalis, ergo sicut Episcopus in causa feudali coram domino feudi cōueniri debet, ut dixi lib. 4. Th. mor. tr. 9. c. 5. Ita etiam Capitulum Sede vacante. Bene tamen admonet Gaill n. 15. Non esse satis tutum litigare cum Capitulo, vacante Sede, nisi Ecclesiæ legitimus defensor seu administrator cum auctoritate deputatus sit, ut dicam infra in c. deputati.

6 QVÆRITVR II. Vtrùm controuersia super iure emphyteutico ad dominum emphyteusis v. g. Abbatem Monasterij deferri debeat, sicut controuersia feudalis ad dominum feudi. Resp. Negatiuè, cum id iure expressum non sit, constitutio autem Capituli imperialis cum sit exorbitans à iure communi & ordinario, extendi non debet ad casum non expressum. Excipe, nisi dominus emphyteuseos habeat super iisdem bonis iurisdictionem, adeoque idem sit dominus emphyteuseos, & iudex ordinarius loci, saltem immediatus; multa enim v. g. Monasteria Germaniæ iurisdictionem concessam sibi in feudum exercent in territorio suo, quare si ipsi coloni emphyteutici controuersiam inter se habeant, ad Abbatem, aut ab ipso constitutum iudicem deferri debet, saltem in instantia prima: sin autem colonus cum Abbate controuersiam habeat super iure emphyteutico, quod simul etiam feudale est, aut si controuersia sit cum Monasterio super ipsa iurisdictione, tum ad dominum feudi, qui est v. g. Comes, Dux &c. recurri solet, ut sentit hic Innocent. n. 4.

* * *

CAPITVLVM VI.

Dilecti.

PARAPHRASIS.

Iudex Ecclesiasticus non debet subtiliter nomen intentatæ actionis requirere, sed simpliciter ac purè ipsum factum, & rei veritatem secundum canones inuestigare.

SUMMARIUM.

1. *Nomen actionis in libello non necessariò exprimitur.*
2. *Definitio libelli declaratur, & qualis is esse debeat.*
3. *Factum, videl. contractus vel delictum, est causa remota actionis personalis, ius autem & correspondens obligatio est causa proxima.*
4. *Interdum ex vno facto aut contractu plures obligationes, & actiones oriuntur, & tum species eius significanda, que intentatur, ne libellus ineptus fiat, & reijciatur, si actoris intentio non appareat.*
5. *Si ex pluribus actionibus non appareat in libello, quam actor intendet, attendenda est narratio facti, vel ius argumenti, quod adducitur, deinde conclusio libelli.*
6. *Si tum ex ipsa libelli constitutione, tum ex postea deductis in iudicium dubitetur, quanam actio sit intentata, eam eligere iudex debet, que actori utilissima est.*
7. *Potest adiectio in libello clausula huius salutaris: super his omnibus pero mihi iustitiam administrari omni meliori modo.*
8. *Alia que praterea in libello exprimi debent, comprehenduntur sequenti districto:*
Quis, qui, coram quo, quo iure petatur, & à quo.
Rectè compositus quisque libellus erit,
9. *Forma actionis personalis.*
10. *Forma actionis realis.*
11. *Libellum ineptè compositum iudex reijcere*